

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Политология - Политически идеи) за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ), Философски факултет (ФФ), катедра „Политология“, обявен в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023

Становището е изготвено от доц. д-р Олга Милентиева Симова, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски, Философско-исторически факултет в качеството на член на научно жури по конкурса съгласно Заповед № РД-38-257/17.03.2023г и видоизменена РД-38-282/5.06.2023г. на Ректора на СУ

За участие в конкурса е подал документи единствен кандидат: доц. д-р Светослав Христов Малинов, катедра „Политология“, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Съответствие на подадената документация с действащата нормативна уредба

Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав (ППЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемането на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът доц. д-р Светослав Малинов е представил списък на всичките си общо 75 публикации, в това число 3 монографии на български език, 10 студии и 60 статии и доклади на български, английски и други европейски езици, публикувани в България и чужбина, както и 2 учебни пособия. Документацията съдържа и отделен списък с публикации за конкурса, включващ: монографията „Опасни умове. Опит върху политическия радикализъм на XIX в.“, представена като хабилитационен труд; монографията „Критика на политическия рационализъм. Изследване върху политическата мисъл на Едмънд Бърк“, представляваща публикация на докторската му дисертация; 2 студии; 15 статии и 2 учебни пособия. Представени са и редица други документи: дипломи, удостоверения от работодател, декларация по чл.115, ал. (1) от Правилника за придобиването на научни степени и заемането на академични длъжности в СУ, справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 на ЗРАСРБ и много доказателствени материали. В представената документация не открих подробни сведения за преподавателската дейност на кандидата.

2. Данни за кандидата

Светослав Малинов е завършил специалност „Политология“ (петгодишна магистърска степен) във Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 1993 г., а през 1996 г. получава и магистърска степен по политическа философия от Департамент по политика към *University of York*. През 1999 г. защитава докторска дисертация на тема: „Критика на политическия рационализъм. Изследване върху политическата мисъл на Едмънд Бърк“. Междувременно е участвал в няколко летни школи в Краков, Кортон, Осло (1993-1994) и е бил научен сътрудник (Democracy Fellow) към Graduate Faculty в

New School University, Ню Йорк през 1997г. От 2009 г. е доцент в катедра „Политология“ във ФФ на СУ, а от 2019 г. е неин ръководител. Доц. Малинов е бил главен редактор на сп. „Разум“ (2002-2008), член на редакционния съвет на сп. „Политически изследвания“ (1995-1999) и секретар на Българската асоциация по политически науки (1998-2001). Участвал е в борда на Политическа академия за Централна и Източна Европа (2001–2004г.) и в експертния екип на Българско училище за политика „Димитър Паница“ (2001-2010г.).

Светослав Малинов взема активно участие в укрепването и развитието не само на демократичното мислене, но и на демократичните институции и практики в България като директор на отдел „Анализи“ към СДС (2001-2002), основател и член на ръководството на ДСБ (2004-2017), народен представител в 40-то Народно събрание на РБ, а също и в Европа като член на Парламентарната асамблея на ОССЕ (2005-2009) и член на Европейския парламент (2011-2019).

3. Характеристика на научните постижения на кандидата.

Творчеството на доц. Малинов е многообразно, но основното поле на неговите научни интереси е историята на политическите идеи след Френската революция с акцент върху консерватизма и християндемократията. Публикуваните изследвания включват, освен споменатите монографии, множество статии и студии в научни издания, но и преводи, и предговори към преводи на значими класически произведения. Част от представените за конкурса статии са посветени на връзката между християнската религия и политиката и то разглеждана не само в исторически, но и във политико-телогичен план. Използвайки отличните си познания за идейно-политическото наследство, в редица свои публикации, авторът взема отношение и към множество съвременни политически проблеми, простиращи се от характеризиране на българския популизъм, през включване в дебата за „демократичния дефицит“ в ЕС, до въпросът за приемане на Украйна в НАТО и др. Може да се каже, че част от тезите, развити в някои от публикациите имат приносен характер. Тук ще спомена най-важните от тях, според мен.

Много използваното до преди няколко години във връзка с Европейския съюз понятие „демократичен дефицит“ Св. Малинов подлага на оригинална критика, откривайки, че то е плод на „заблуда по фалшива аналогия“ (Дж. Ст. Мил) между модерната демократична държава и ЕС. Истинският проблем според автора е „понятийния дефицит“, липсата на понятия, с които да се опише едно ново, непознато в човешката история образувание като ЕС. Търсенията на Малинов в тази посока ми се струват многообещаващи, не толкова като езиков израз („демоикрация“), а като съдържание. Вместо акцентът да се поставя върху input-легитимацията както при модерните демократични държави, той да се измести върху output и throughput-легитимността, защото няма един европейски demos и не се очаква неговата поява в близко бъдеще. Това би предотвратило подкопаването на съюза чрез очаквания, на които той не би могъл да отговори.

Във връзка с изследването на популизма и по-специално на българския популизъм доц. Малинов въвежда ново понятие – „радикална демофилия“, с което се обозначава

прехвърлянето на традиционните характеристики на елита върху „народа“, т.е. обръщането на йерархията, при което народът се представя като превъзхождащ елита морално, интелектуално и във всякакъв друг смисъл. Така една от основните черти на всеки популизъм – неговата антиелитарна насоченост – е доведена до край. При бъдещи изследвания на популизма бих препоръчала да се вземе предвид и една друга характеристика на съвременния популизъм, формулирана като основна от работещия в САЩ германски политолог Ян-Вернер Мюлер („Was ist Populismus? Suhrkamp, 2016). Като популизъм той определя претенцията на партии, лидери, идеи и каузи **единствени** да представляват „народа“ и да изразяват неговото автентично мнение и интереси. Струва ми се, че и в България през последните години можем да видим тази претенция за единственост при определяне на „националния интерес“, „националните предатели“ и т.н., не само от партии и политически лидери, но дори от представители на елита, заемащи институционални позиции, които не предполагат необходимост от борба за електорално одобрение. Изключително плодотворен ми се струва подхода, при който българският популизъм се разглежда не само от гледна точка на политическите идеи и тяхната история, но и от гледна точка на политическата култура в конкретен исторически контекст.

При изследванията си в областта на взаимовръзката между религия и политика и по-специално между православие и демокрация Св. Малинов прави, според мен, успешен опит за конструиране на една политико-теологична гледна точка към проблема. Противопоставяйки се на някои прекалено категорични възгледи на авторитетни западни мислители от близкото и по-далечното минало, които са склонни да „ориентализират“ (по Ед. Саид) православието, той прави извода, че от доктринална и догматична гледна точка то не поставя непреодолими и дори сериозни пречки пред демокрацията. Но заедно с това православието не я и насърчава, заради прекалената отчужденост от света изобщо и от политиката в частност. А това от своя страна благоприятства развитието на апатични нагласи към тези аспекти от човешкото съществуване в това число и към демократичното участие.

Към публикуваната докторска дисертация, посветена на творчеството на Ед. Бърк тук няма да вземам отношение, тъй като тя е получила оценка по време на нейната защита.

Специално внимание бих искала да обърна на хабилитационният труд „Опасни умове. Опит върху политическият радикализъм на XIX в.“. Той представлява едно задълбочено и нестандартно изследване върху три групи мислители, изглеждащи маргинални от гледна точка на „канона“ в историята на политическите идеи, а именно реакционери (Жозеф дьо Местр и Хуан Донсо Кортес), расисти (Артур дьо Гобино и Хюстън Стюарт Чембърлейн), анархисти (Макс Щирнер и Жорж Сорел). Оригинален момент представлява намирането на основание за обединяване на толкова различни по съдържанието на своите теории автори. Това основание е техният политически радикализъм - отиването до логическия край на определени идеи без оглед на последиците за реалния живот на хората и обществата, както и допускане, дори възхвала на насилието в качеството му на инструмент за постигане на желаните цели. Самото понятие „политически радикализъм“ доц. Малинов конструира, стъпвайки от една

страна върху определението на автор от XIX в. (Морис Блок) и обогатявайки го, от друга страна, със съвременни интерпретации. Разглеждането на теории, отнасяни обикновено към различни части на политическия спектър под общия знаменател на политическия радикализъм според мен не е просто оригинално хрумване, а има дълбок смисъл не само по отношение на XIX в., но и днес. Този подход дава възможност да се проследят подводните течения, мъртвото вълнение под повърхността на осветеното от „канона“ и от своето влияние във времето политическо мислене.

Методът на изследването самият автор определя като „почтителна екзагега“, чиято цел е да се разбере вътрешната логика на радикализма и затова изключва критичния анализ на представените идеи. Този метод е следван успешно и е довел до изключително ясна и логична реконструкция на идеите на изследваните мислители. Започва се с философско-антропологични и философско-исторически предпоставки (където ги има), за да се проследи логическата им връзка с изводите относно социалния и политически ред. Нещо повече реконструкцията е съобразена с различни релевантни контексти: на политическите събития през съответния период, на идейните спорове (особено при Щирнер и Сорел) и дори на определени биографични обстоятелства (например при Чембърлейн), което дава една по-ярка картина и възможност за по-пълно разбиране на „опасните умове“. Посочват се влиянията от страна на различни философски школи и идеи (особено при анархистите) върху формирането на техните теории. Основният акцент в изложението пада, разбира се, върху радикализма, но се правят и сравнения на две от групите (реакционери и анархисти) с близки от идеологическа гледна точка автори, които не се възприемат като радикални, например с класическия консерватизъм на Ед. Бърк при реакционерите, с Фойербах и другите младохегелианци при Щирнер, с Маркс и догматичния марксизъм от XIX в. при Сорел. По този начин радикализмът, отиването докрай в съответните посоки изпъква още по-ярко.

Единствената ми бележка към текста на хабилитационния труд на доц. Малинов изглежда на пръв поглед дребна, доколкото е езикова. Става въпрос за превода на централното понятие в теорията на М. Щирнер – „Eigenheit“. В превода на текстове от „Единственият и неговата собственост“ в „Класици на анархизма“ под научната редакция на Е. Минева терминът е преведен като „своеобразие“. Съгласна съм, че в контекста на теорията на Щирнер този термин не изразява съвсем точно мисълта на автора на български език. Според мен с „Eigenheit“ Щирнер обозначава уникалността на човешката личност. Св. Малинов превежда термина като „себевладеене“, без детайлно обосноваване на този избор. Тук виждам проблем, който може да доведе до недоразумение или объркване. Понятието „себевладеене“, „владеене на самия себе си“ има дълга история в рационалистичната философия – от Платоновото „да станеш господар на самия себе си“, чрез подчиняване от разума на желанията и гнева, през Кантовото „да направиш свободата си разумна“ чрез съобразяване на максимите на своята воля с един разумен закон – категоричния императив, до проникването на това значение във всекидневния български, но и немски език. Думата „себевладеене“ се възприема като близка и дори като синоним на „самообладание“ (на немски език „Selbstbeherrschung“). Едно такова значение обаче противоречи на някои от основните

идеи на Щирнер. Той остро се противопоставя срещу раздвояването на човешката същност на „висша“ (дух) и „низша“ (тяло, емоции, подтици, желания и т.н.) и не приема подчиняването на втората от първата. Именно такава подчиняване обаче предполага „себевладеенето“ не само във философската традиция, но и във всекидневния език. Разбирам намерението преводът на „Eigenheit“ да се приближи до понятието „собственост“ (Eigentum), съдържащо се в заглавието на произведението на Щирнер. То може да получи известно основание от друга философско-политическа традиция – тази на Лок, за когото собствеността представлява интегрална категория, включваща освен имуществото живота и свободата на човека, доколкото в основата ѝ лежи трудът. Ако се върви по този път подходящият превод на „Eigenheit“ според мен би бил не „себевладеене“, а „притежаване на самия себе си“ или „себепритежаване“. Този термин изразява мисълта, че човекът е собственост на самия себе си и съответства на някои от идеите на Щирнер, а именно на идеята, че човек има задължения единствено към самия себе си и не дължи нищо на никакви други хора, общности, съюзи или каузи. При такъв превод според мен би се избегнало гореспоменатото противоречие.

Като най-голям принос към изследването на политическите идеи в хабилитационния труд на доц. Малинов виждам подходът, който поставя акцента не върху тяхното съдържание, а върху начинът на мислене за политика. Това дава възможност не само за нови подреждания, групирания и класификации, но и отваря път за множество други подобни изследвания и то не само в областта на историята на политическите идеи, но и в осветляването на съвременното им състояние.

В обобщение може да се каже, че научните изследвания на доц. Малинов имат съществен принос към обогатяване на съществуващите знания чрез нови подходи (в хабилитационния труд) и включване в научно-политическите дебати с ярки и достатъчно добре обосновани хипотези. Не бих искала да пропускам нещо, според мен много важно, което обикновено не се изтъква, защото се смята за рутинно. Благодарение на научното творчество, преводаческата и организационната работа на Светослав Малинов през последните 20-25 г. за българската публичност станаха известни и достъпни постижения на политически мислители, които в продължение на десетилетия оставаха извън нейното полезрение, заради забраните и идеологическите предразсъдъци на комунистическия режим.

Значимите резултати от научната работа на доц. Малинов намират отражение и в публикациите на други автори. Представените за конкурса изследвания са цитирани 11 пъти в научни издания в реферирани и индексирани световноизвестни бази данни или в монографии и колективни токове (Показател Д 11), както и 3 пъти в нереферирани списания с научно рецензиране (Показател Д 13). Доц. Малинов е участвал общо в 6 проекта: 3 международни, на един от които е ръководител и 3 национални, от които 1 е ръководен от кандидата.

4. Преподавателска дейност

От постъпването си в СУ през 1998 г. до момента (първоначално като асистент, а от 2009 г. като доцент) Светослав Малинов води занятията по дисциплината „История на

политическите идеи“ в бакалавърска програма „Политология“ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Заклучение

След като се запознах с представените в конкурса материали и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни приноси **потвърждавам**, че научните постижения отговарят на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемането на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.3. Политически науки. Кандидатът отговаря на минималните изисквания и не е установено плагиатство в представените за конкурса публикации.

Давам своята **положителна** оценка за кандидатурата.

Въз основа на гореизложеното **препоръчвам** на научното жури да предложи на компетентния орган по избора на Философски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ да избере Светослав Христов Малинов за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Политически идеи).

21.07. 2023 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Олга Симова